

Anita Wallin
Karl-Oscar Seth
Per Eneroth

Tekniska nämnden

Remiss – Utemiljö vid skolor i Lund kommun – Råd och riktlinjer

Dnr TN 2019/0662

Sammanfattning

En av kommunens utbyggnadsstrategier som det redogörs för i utbyggnads- och boendestrategi 2025 är att förtäta. Viljan att förtäta och kommunens och samhällets restriktiva hållning kring byggnation på högvärdig åkermark innebär som det konstateras i råden och riktlinjerna en ökad konkurrens om ytor.

Eftersom riktlinjerna ger utrymme för flexibilitet på kraven för friyta för skolgårdar, är det viktigt att varje enskilt fall analyseras utifrån vilka konsekvenser det får på barnens lek.

Målet är dock att följa praxis om det är möjligt samt att det inte är lämpligt att tillgodoräkna sig parkmark som friyta. Dels eftersom det konkurrerar om ytan med hantering av såväl dagvatten som skyfallshantering, men också för att den kombinationen sällan är förenligt med barn i lägre åldrar.

Det går inte heller att avvisa obehöriga från allmän plats.

Beslutsunderlag

Tekniska förvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2019-11-27

Remiss Utemiljö vid skolor i Lunds kommun.

SN BN tjänsteskrivelse 2019-06-27

Utemiljö vid skolor inkl. bilagor 2019-06-27

Barnens bästa

Vid utarbetandet av planförslaget har hänsyn tagits till barns intressen, behov och situation i enlighet med barnkonventionen.

Ärendet

Skriften tolkas som lämplig att både läsa i sin helhet och att använda som "uppslagsverk" för att få input i specifika frågor. En översyn av rubrikerna och strukturen vore bra så att skriften blir så tydlig som möjlig för mottagaren.

En av kommunens utbyggnadsstrategier som det redogörs för i utbyggnads- och boendestrategi 2025 är att förtäta. Viljan att förtäta och kommunens och samhällets restriktiva hållning kring byggnation på högvärdig åkermark innebär som det konstateras i råden och riktlinjerna en ökad konkurrens om ytor. Det är därför mycket viktigt att riktlinjerna som ger utrymme för flexibilitet på kraven för friyta för skolgårdar analyseras utifrån varje enskilt fall och vilka konsekvenser det får på barnens lek.

Ansvarsförhållanden bör belysas tydligare för att ge skriften en större kraft. När det gäller nybyggnad beskrivs att Byggnadsnämnden beslutar om gränsen för skolgårdsfaktorn, samt vilka andra faktorer som behöver vägas in för att uppnå Plan- och bygglagens krav på tillräcklig friyta i samband med bygglov. Motsvarande ansvar bör tydliggöras för befintliga skolgårdar, både vid skötsel, underhåll och upprustningar. Det bör finnas någon typ av uppföljning och aktivt arbete kring de skolmiljöer som eventuellt inte uppfyller kommunens målbeskrivning, minsta rekommenderad friyta och lekvärde.

Det vore även bra med en rubrik som behandlar gestaltning där det beskrivs hur rumslighet, läsbarhet och orienterbarhet främjar en trygg, stimulerande och inkluderande miljö (detta är särskilt viktigt i nyexploateringar utan befintlig struktur). När det gäller trygghet är belysningen viktig även under skoltid med tanke på mörka och korta dagar under vinterhalvåret.

Bra att ha med ett genusperspektiv men det skulle kunna breddas till att man ska skapa inkluderande och jämlika skolgårdar där genus är en aspekt men som även innefattar t ex tillgänglighet och funktionsvariationer (fysiska, psykiska, sociala).

I råden och riktlinjerna framgår det också att andra typer av samutnyttjande för att tillskapa så stora friytor som möjligt kan vara att planera så att leveranser till skolan kan skötas via gatan istället för en stor vändslinga inom fastigheten.

När det gäller friyta konstateras det att bäst förutsättningar för en bra gård finns i marknivå och att skolgård på tak därför bara ska ses som komplement. Hur begreppet friyta ska användas för ytor ovan marknivån är inte helt tydligt. Eftersom en förutsättning för förtätningar kan vara multifunktionell användning av yta t.ex. att del av friyta anordnas på ett tak, kan ett förtydligande som möjliggör detta vara motiverat.

När det gäller beskrivningarna av vem som gör vad konstateras det att mark och exploatering (tekniska förvaltningen) upplåter mark och beställer detaljplan. Beskrivningen stämmer inte. Mark- och exploateringsavdelningen kan föreslå tekniska nämnden att söka

detaljplan på kommunal mark. Är det endast en skola som ska byggas, d.v.s. det blir ingen annan användning, är det i regel inte tekniska nämnden som beslutar om att söka detaljplan. När det gäller utbyggnad på privat mark kan mark- och exploateringsavdelningen och tekniska nämnden spela en roll när det gäller markåtkomst.

Viktig slutsats är att det inte är lämpligt att tillgodoräkna sig parkmark som friyta. Dels eftersom det konkurrerar med hantering av såväl dagvatten som skyfallshantering som ofta inte är förenligt med barn i lägre åldrar, dels eftersom att det inte går att avvisa obehöriga från allmän plats samt att det är viktigt att skolgården tillgodoser barnens behov av friyta.

Förvaltningens förslag till beslut

Tekniska nämnden föreslås besluta

att yttra sig i enlighet med förvaltningens tjänsteskrivelse.

TEKNISKA FÖRVALTNINGEN I LUND

Mikael Fritzon
Teknisk direktör

Beslut expedieras till:
Akten
Byggnadsnämnden

Remiss – Utemiljö vid skolor i Lunds kommun – Råd och riktlinjer

Gransknings - PM

Gatu- och trafikfrågor

Inget att erinra.

Park- och naturfrågor

Skriften tolkas som lämplig att både läsa i sin helhet och att använda som "uppslagsverk" för att få input i specifika frågor. En översyn av rubrikerna och strukturen vore bra så att skriften blir så tydlig som möjlig för mottagaren.

Ansvarsförhållanden bör belysas tydligare för att ge skriften en större kraft. När det gäller nybyggnad beskrivs att Byggnadsnämnden beslutar om vilken gräns för skolgårdsfaktorn, samt vilka andra faktorer som behöver vägas in för att uppnå Plan- och bygglagens krav på tillräcklig friyta i samband med bygglov. Motsvarande ansvar bör tydliggöras för befintliga skolgårdar, både vid skötsel och underhåll samt vid upprustningar. Det bör finnas någon typ av uppföljning och aktivt arbete kring de skolmiljöer som eventuellt inte uppfyller kommunens målbeskrivning, minsta rekommenderad friyta och lekvärde. Om detta arbete pågår bör det beskrivas, i annat fall initieras för att tillgodose att alla elever har god och likvärdig tillgång till bra utemiljöer.

Grönskan är en så viktig del av både skolgårdar och övriga staden att den borde ha en egen rubrik som behandlar alla aspekter av grönska, både biologiska, sociala, pedagogik, hälsa, mm. Lämpliga växtval kan nämnas, t ex att man ska undvika allergena arter och giftiga växter men att det gärna får finnas ätbara arter och ytor för odling.

Det vore även bra med en rubrik som behandlar gestaltning där det beskrivs hur rumslighet, läsbarhet och orienterbarhet främjar en trygg, stimulerande och inkluderande miljö (detta är särskilt viktigt i nyexploateringar utan befintlig struktur). När det gäller trygghet är belysningen viktig även under skoltid med tanke på mörka och korta dagar under vinterhalvåret. Den är också en förutsättning för att platsen ska kunna utnyttjas och kännas trygg under andra tider.

Bra att ha med ett genusperspektiv men det skulle kunna breddas till att man ska skapa inkluderande och jämlika skolgårdar där genus är en aspekt men som även innefattar t ex tillgänglighet och funktionsvariationer (fysiska, psykiska, sociala). Genom att bryta upp planens funktioner och jobba med kantzoner så att flera

aktiviteter kan pågå samtidigt kan man få bort känslan av planen som arena där man måste ut och ta plats för att kunna delta.

Viktig slutsats att det inte är lämpligt att tillgodoräkna sig parkmark som friyta eftersom att det inte går att avvisa obehöriga från allmän plats. Det är även ett ständigt ökande tryck på kommunens parker och det är viktigt att skolgården tillgodoser barnens behov av friyta.

Bra utemiljöer är kostnadseffektiva i förhållande till lokaler.

Mark- och exploateringsfrågor

En av kommunens utbyggnadsstrategier som det redogörs för i utbyggnads- och boendestrategi 2025 är att förtäta. Förtäta längs med högklassiga kollektivtrafiklägen, på redan ianspråktagen mark, t.ex. parkeringar och nära befintlig service m.m. Viljan att förtäta och kommunens och samhällets restriktiva hållning kring byggnation på högvärdig åkermark innebär som det konstateras i råden och riktlinjerna en ökad konkurrens om ytor. Det är därför mycket positivt att råden och riktlinjerna ger utrymme för viss flexibilitet när det gäller krav på friyta för skolgårdar. Flexibilitet som innebär att det kan finnas möjlighet att kompensera en mindre yta genom att skapa ett bättre innehåll på skolgården.

Råden och riktlinjerna berör skolan från förskoleklass till gymnasiet. Med tanke på att samma komplexitet och konkurrens om ytor förekommer för förskolor vid förtätning skulle det kunna vara användbart om det även fanns skolgårdsfaktorer för förskolegårdar.

När det gäller möjlighet att kompensera för brister på skolgården utanför skolans område så finns den möjligheten för årskurserna 7-9 och gymnasiet. När det gäller eleverna i årskurs F-6 så konstateras det att dessa i regel inte får lämna skolområdet på egen hand under skoltid och att det då är svårt att kompensera. Med tanke på den ökade konkurrensen om ytor så vore det positivt om en avvägning om det är möjligt till kompenstation kan göras i de olika projekten utifrån dess olika förutsättningar. I vissa parker kan det finnas en öppenhet mot skolan och bollplan i parken kanske kan användas av skolan istället för att en ny inne på skolan anläggs. En väg att gå skulle kunna vara att inkorporera parkmark i skolgården, d.v.s. ändra planbestämmelse från allmän plats till skoländamål. Skolans möjlighet att avvisa främmande från skolområdet skulle då öka. Möjlighet till samutnyttjande av samma område kan fortfarande finnas. Allmänheten kan använda ytorna på kvällar och helger.

I råden och riktlinjerna framgår det också att andra typer av samutnyttjande för att tillskapa så stora friytor som möjligt kan vara att planera så att leveranser till skolan kan skötas via gatan istället för en stor vändslinga inom fastigheten.

När det gäller friyta konstateras det att bäst förutsättningar för en bra gård finns i marknivå och att skolgård på tak därför bara ska ses som komplement. I skolgårdsfaktorns friyta räknas de ytor som eleverna har tillgång till och kan använda vid sin utevistelse. Hur begreppet friyta ska användas för ytor ovan marknivån är inte helt tydligt. Eftersom en förutsättning för förtätningar kan vara multifunktionell användning av yta t.ex. att del av friyta anordnas på ett tak, kan ett förtydligande som möjliggör detta vara motiverat.

När det gäller beskrivningarna av vem som gör vad konstateras det att mark och exploatering (tekniska förvaltningen) upplåter mark och beställer detaljplan. Beskrivningen stämmer inte. Mark- och exploateringsavdelningen kan föreslå tekniska nämnden att söka detaljplan på kommunal mark. Ofta handlar det då om mark som ska användas för utvecklingen av kommunen med nya bostäder, centrumfunktioner och service. Är det endast en skola som ska byggas, d.v.s. det blir ingen annan användning, är det i regel inte tekniska nämnden som beslutar om att söka detaljplan. När det gäller utbyggnad på privat mark kan mark- och exploateringsavdelningen och tekniska nämnden spela en roll när det gäller markåtkomst.